

Eğitim Fakültelerindeki Akreditasyon Deneyimleri Üzerine Nitel Bir Araştırma

Yusuf Alpaydın
Meral Topal

Öz: Dünya genelinde yükseköğretimdeki genişlemeyle birlikte eğitim talebinde bulunacak kişiler açısından kurumların kalitesini algılamanın ve sistemsel açıdan küresel yükseköğretim sektörü içerisinde edinilen becerilerin transfer edilebilirliğini sağlamanın önemli bir sorun haline geldiği görülmüştür. Bu doğrultuda yükseköğretim kurumlarının kalite güvencesi sunması temel bir beklenti haline gelmiştir. Bu çalışmada, yükseköğretim kurumlarından eğitim fakültelerindeki akreditasyon süreçleri ve deneyimlerinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda öğretim üyelerinin akreditasyon süreçlerine ilişkin genel algıları, yaşadıkları sorunlar, sürecin olumlu tarafları ve süreçle ilgili önerilerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni benimsenmiştir. Akreditasyon çalışmalarında yer alma ölçütü kullanılarak çalışma grubu oluşturulmuş, çeşitliliği sağlamak adına hem vakıf hem devlet üniversitelerinde çalışan, idari görevi olan ve olmayan öğretim üyeleri ile görüşülmüştür. 7'si İstanbul, 2'si Zonguldak ve 3'ü de Eskişehir illerinde yer alan eğitim fakültelerinde görev yapan toplam 12 öğretim üyesi çalışma grubunda yer almıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde elde edilen veriler, betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Görüşmeler sonucunda veriler üç ana tema başlığı altında toplanmıştır. Bu temalar, öğretim üyelerinin akreditasyon sürecinde karşılaştığı sorunlar, sürecin olumlu yanları ve süreçle ilgili öneriler şeklindedir. Temalara ait en yüksek frekansa sahip "ekstra evrak ve iş yükü sorunu", "eğitim içeriğine olumlu katkı", "deneyimli kurumlarla iletişim önerisi" kodları sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yükseköğretim, eğitim fakültesi, akreditasyon, kalite güvencesi.

Absract: With the expansion in higher education around the world, it has become an important problem to perceive the quality of institutions and to ensure the transferability of the skills acquired in the global higher education sector systematically for those who will demand education. Accreditation processes in education faculties of higher education institutions are discussed. In this study, it is aimed to present the general perceptions of the faculty members about the accreditation processes, the problems they experience, the positive sides of the process and the suggestions about the process. As a research method, phenomenology design, one of the qualitative research methods, has been adopted. Using the criteria of taking part in accreditation studies, a working group with 12 faculty members was formed, and in order to ensure diversity, faculty members working in both foundation and state universities, with and without administrative duties were interviewed. The data obtained as a result of semi-structured interviews were analyzed and interpreted using content analysis technique. As a result of the interviews, three main themes were obtained: the problems encountered during the process, the positive aspects of the process and the recommendations regarding the process. According to the themes, the highest frequency, the problem of extra paperwork and workload, positive contribution to the educational content, communication suggestion codes with experienced institutions have emerged.

Keywords: Higher Education, faculty of education, accreditation, quality assurance.

@ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi. yusuf.alpaydin@marmara.edu.tr
Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi. meraltpl@gmail.com

id <https://orcid.org/0000-0001-8263-8793>
<https://orcid.org/0000-0002-9642-0602>

© İlimi Etüdler Derneği
DOI: 10.12658/M0657
insan & toplum, 2022; 12(2): 232-265.
insanvetoplum.org

Başvuru: 06.05.2021
Revizyon: 06.08.2021
Kabul: 19.11.2021
Online Basım: 31.12.2021

Giriş

Akreditasyon, genel olarak topluma sunulan hizmetlerin belirli standartlarda sunulduğu belirlemeye ve bunu güvence altına almayı sağlayan bir sistemdir. Teknoloji ve yenilikler çerçevesinde her geçen gün artan hizmet çeşitliliğiyle birlikte bu hizmetleri kalite güvencesi altına almak kaçınılmaz hale gelmiştir (Aktan & Gencel, 2010; Hou, 2012). Bu bağlamda yükseköğretimde akreditasyon, kurumun veya uygulanmakta olan programın ulusal veya uluslararası düzeyde belirlenen standartlara sahip olma durumudur (Atatekin & Dulupçu, 2018; Bakioğlu & Ülker, 2015; Özer, 2012). Kalite güvence uygulamaları sadece maddi kazanç sağlayan kurum, kuruluş ve hizmetler için değil pek çok hizmet için de yaygın bir etki göstermiştir (Aktan & Gencel, 2010). Bu noktada yükseköğretim hizmetleri, küreselleşen dünya etkisiyle giderek özel mal hüviyetine dönüştüğünden akreditasyon süreci önem kazanmıştır.

Küresel olarak yükseköğretimde kaliteye ve akreditasyona olan ilgi artmaya devam etmektedir. Bu ilgi, yükseköğrenimin uluslararasılaşması, hesap verebilirlik beklentisindeki paydaşlar, uluslararası sıralamalar ve bir diplomanın istihdama eşit olduğunu garanti etmek isteyen veliler ve öğrencilerden kaynaklanmaktadır. Dickeson (2006) tarafından yükseköğretimde akreditasyon; akademik, saydamlık ve hesap verme sorumluluğunun bir aracı olarak ifade edilmektedir. Kalitenin iyileştirilmesi zorunlu kılındığı için, özellikle Avrupa ülkelerindeki üniversiteler ve bireysel programlar akreditasyon almaktadırlar (Staub, 2019).

Küreselliğin hâkim olduğu bu dönemde, öğrencilerin, akademik personelin, programların, kurumların ve profesyonellerin hareketliliğinin artmasına neden olan sınır ötesi yükseköğrenim önemli ölçüde artmıştır. Bu nedenle, akademik programların kalitesinin aynı anda yerel ve uluslararası standartları karşılamasını sağlamak birçok ülkede büyük bir zorluk haline gelmiştir. Kalite güvence ajanslarının yakın iş birliği ihtiyacı ve “Karşılıklı Tanıma” adı verilen inceleme kararlarının kabul edilmesi, 2003 yılında kurulan, yükseköğretimde Avrupa Akreditasyon Konsorsiyumu tarafından desteklenmiştir (Hou, 2012; Staub, 2019). Hou’ya (2012) göre üye ülkeler arasında akreditasyon kararlarının karşılıklı olarak tanınmasının hedeflenmesi, dünyada bu tür girişimlerin ilki niteliğindedir. Kalite güvencesi ve yükseköğretimde akreditasyon, performansı izlemek ve iyileştirme alanlarına yönelik prosedürlerin sistematik olarak yönetilmesini ve değerlendirilmesini içermektedir (Oh, 2017). Küreselleşme bağlamında yükseköğretim programlarının kalitesi sağlanmadan kredi transferinin ve öğrenci hareketliliğinin sağlanması, insan gücü ihtiyaçlarının karşılanması veya ekonomik verimliliğin artması mümkün değildir (Dey, 2011; Mandavkar, 2019). Etkin koordinasyon ve iletişimi sağlamak için yükseköğretim ve akreditasyon kurumları arasında ortak bir çabaya ihtiyaç bulunmaktadır.

Yükseköğretimin genişlemesi ülkenin kalkınması için göz ardı edilemeyecek büyük bir öneme sahiptir. Yükseköğretimde kalite değerlendirmesi, önemli bir konu olarak ele alınmaktadır. Bu süreç, yükseköğretim kurumlarına yönelik beklentiler ve taleplerle şekillenmektedir. Özellikle mühendislik gibi bazı alanlar öğretme ve öğrenmeyi ilerletmeye ve kaliteli eğitim müfredatı için kaynakları ayırmaya başlamıştır (Güney, 2019; Nguyen, Evers & Marshall, 2017). Yükseköğretimde akreditasyon, eğitim kalitesinin tanımlandığı bir süreç olarak görülmektedir. Yükseköğretimin genişlemesi ile akreditasyon sistemi daha da gerekli hale gelmiştir. Akreditasyon amaçlarının etkili bir şekilde uygulanması, eğitim sisteminin düzgün işleyişine katkı sağlayacaktır düşüncesi hâkimdir (Tastimur, Karaköse & Akın, 2016).

Akreditasyon sürecinde karşılaşılan zorluklar genel olarak ele alındığında, öğretim üyelerinin, yöneticilerin ve yönetim kurullarının sürecin amaçlarını anlamadaki yeterlik eksiklikleri olarak görülmektedir (Johnson, 2018). Kalite standartları yükseköğretim kurumları tarafından farklı düzeylerde öz değerlendirmenin yanında dış kuruluşlar tarafından da değerlendirilmektedir. Çeşitli kurumlarda benimsenen standartların ve idari uygulamaların, uygulama kalitesinin özen ve dikkate alınması gerektiği görülmektedir (Tsou, 2019). Her ne kadar akreditasyon, kurumun akademik amaç ve hedeflerinin mevcut kaynaklarla dürüst bir şekilde takip edildiğine ve etkin bir şekilde gerçekleştirildiğine dair kalite güvencesi sağlasa da kurumlar, kalite eksikliği sırasında eğitim standartlarının etkinliğini sağlama yeteneklerini gösterebilir (Neelaveni ve Manimaran, 2015).

Yükseköğretimde akreditasyon; kendi kendine değerlendirmeye ve yetkili akreditasyon kuruluşlarınca dış değerlendirmeye imkân sunan, kurumun güvenilirliğini ve tanınmasını sağlayan, uzun dönemli ve periyodik iç-dış değerlendirmelere dayanan, kalitenin sürekli olarak geliştirilmesini amaçlayan, etik standartları önemseyen, kurumun beklenen standartları karşılayarak devam etmesinin önemini ortaya koyan bir sistemdir (Aktan & Gencil, 2010; Dey, 2011). Genel itibarıyla iki tür akreditasyonla karşılaşılmaktadır. Birincisi; idari, mali ve akademik kapasiteyi bir bütün olarak ele alan kurumsal akreditasyondur. İkincisi ise sadece belirli bir akademik programı kalite standartları içerisinde ele alan programa dönük akreditasyondur (Dickeson, 2006; Hanh, 2019). Akreditasyon süreci; standartların oluşturulması, hazırlık ve öz değerlendirme, ziyaret ve dış değerlendirme, izleme, akredite etme, karar ve onay, periyodik olarak gözden geçirme basamaklarından oluşmaktadır. Bu noktada akreditasyon standartları yedi ayrı başlık altında ele alınmaktadır. Bunlar sırasıyla; öğrencilere, eğitim ve öğretim amaçlarına, program çıktılarına ve değerlendirmeye, öğretim kadrosunun kalitesine, altyapıya, kurumsal desteklere ve mali kaynaklara yönelik standartlar ve program kriterleri olarak ifade edilmektedir (Yüksek Öğretim Kurulu, 2016).

Alanyazın taramaları sonucunda uluslararası bağlamda, Vietnam yükseköğretimindeki kalite yönetimi ön plana çıkmaktadır. Pham, Nguyen ve Nguyen (2019) tarafından kalite yönetiminde üç itici güç olduğu öne sürülmektedir. Bunlar kitleleşme, küresel iş birliği, iç ve bölgesel iş birliğidir. Akreditasyondaki iki büyük başarı, ülke çapında akreditasyonu yürütmek için tam gelişmiş bir altyapı ve öğrenci öğrenimini geliştirmek için planla-yap-kontrol et-yaşla modelinin kullanımını içermektedir (Pham & Nguyen, 2019; Pham vd., 2019). Ayrıca dünyada ilk olarak eğitim fakültelerinde akreditasyon, 1954 yılında Amerikan Öğretmen Eğitimi Kolejlere Birliği ile çeşitli eğitim fakültelerinin bir araya gelip ulusal akreditasyon kuruluşu oluşturmaları ile gündeme gelmiştir (Erkuş & Özdemir, 2010). Bunların yanı sıra Türkiye’de yükseköğretimde kalite arayışı 1990’lı yıllarda tartışılmaya başlanmıştır (Atatekin & Dulupçu, 2018; Tezsürücü ve Aybarç-Bursalıoğlu, 2013). Yükseköğretimde kalitenin incelenmesinde ilk olarak ABD ve İngiltere eğitim fakültelerinin akreditasyon modelleri ele alınmıştır. Bunun yanında Yüksek Kalite Kurulu (YÖKAK), kurumlardan sorumlu tek kuruluş olmuştur (Atatekin ve Dulupçu, 2018; Yüksek Kalite Kurulu, 2016). Ayrıca YÖK tarafından tanınan ve Bologna sürecine dâhil olma ile başlayan süreçte kurulan Yüksek Öğretim Kalite Kurulu tarafından yetkilendirilen dış değerlendirme kuruluşları faaliyet göstermektedir (Ayvaz, Kuşakçı ve Borat, 2016; Borat, 2011). Bologna süreci, 1999 yılında ortak Avrupa Yükseköğretim Alanı ve Avrupa Araştırma Alanı’nın kurulması ile hayata geçmiştir. Bu süreç birçok ülkenin yükseköğretim sistemlerinde yenilik ve reformlar oluşmasına neden olmuştur (Crosier vd., 2012; Vural-Yılmaz & Tütünsatar, 2017; Zgaga, 2019). Türkiye ise bu sürece 2001 yılı itibarıyla dâhil olmuştur. Bu tarih itibarıyla Türkiye’deki yükseköğretim kurumları yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Bu süreç genel olarak Batı kurumları ile entegrasyonu içermiştir (Özgüzel, 2016; Vural-Yılmaz & Tütünsatar, 2017). Zahavi ve Friedman’a (2019) göre Bologna süreci sadece Avrupa’da değil tüm dünyada yükseköğretim politikasında bir tür uluslararası iş birliğini sembolize etmektedir. İlk etapta mühendislik programlarında kalite değerlendirme projeleri başlatılmış olup ODTÜ Mühendislik Fakültesi uluslararası akreditasyon kuruluşu (ABET) tarafından akredite edilen ilk fakülte olmuştur (Erkuş & Özdemir, 2010). 1998-1999 eğitim öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinin de arasında bulunduğu 6 eğitim fakültesinde pilot olarak öğretmen eğitiminin kalitesinin geliştirilmesi ve akreditasyonun sağlanması ile ilgili çalışmalar başlatılmıştır. Eğitim fakültelerini değerlendirmede ise Eğitim Fakülteleri Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (EPDAD) ön plana çıkan başlıca akredite kuruluşlarından (Atatekin & Dulupçu, 2018; Borat, 2011).

Alanyazın çalışmalarına bakıldığında, yükseköğretimdeki akreditasyon sistemlerinin hem ABD’de hem de Avrupa’da yaygın olduğu görülmektedir. Andreani,

Russo, Salini ve Turri (2019) yürüttükleri çalışmada, İtalya'daki son üniversite öğretim akreditasyon sisteminin sonuçlarının derece programlarının özelliklerinden, performanslarından ve gelen öğrencilerin niteliklerinden etkilenip etkilenmediğini tartışarak alana katkıda bulunmayı amaçlamışlardır. Araştırma sorusunu ele alırken üniversite akreditasyonu ve kalite güvencesi ile ilgili literatürde bulunan sınırları ele alan kanıta dayalı bir yaklaşım önererek metodolojik bir katkı sunmayı hedeflemişlerdir. Ayrıca Nguyen ve arkadaşları (2017) tarafından yürütülen çalışmada, akreditasyon çerçevesinin geliştirilmesi, akreditasyon kuruluşlarının kurulması, üniversitelerin öz değerlendirme raporlarının tamamlanması, bazı kurumlarda dış değerlendirme tatbikatının uygulanması ele alınmıştır. Alanyazın taramaları doğrultusunda yükseköğretim akreditasyonu benzer yönleri ile incelenmiştir (Aktan & Gencel, 2010; Atatekin & Dulupçu, 2018; Ayvaz vd., 2016; Belenli vd., 2011; Can, 2019; Güney, 2019; Kayan & Adıgüzel, 2017; Süngü & Bayrakçı, 2010; Uçar & Levent, 2017). Ramirez ve Luu (2016) ise üç Kanada üniversitesinde ABD kurumsal akreditasyonunun benimsenmesi ile ilgili algıları ve deneyimleri araştırmıştır. Çalışma, ABD yükseköğreniminin çeşitli özelliklerinin akreditasyon standartlarına yansıdığını, ABD'nin tanınmasını isteyen Kanada üniversiteleri için zorluklar yarattığını ortaya koymuştur. Buna ek olarak akreditasyon taleplerinden kaynaklanan artan iş yükünün akademisyenler ve yöneticiler arasında bir anlaşmazlık kaynağı haline geldiği ifade edilmiştir. Ayrıca Ramirez (2015), Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bölgesel akreditasyon kurumlarının yabancı üniversiteler tanınırken kullandığı yaklaşım ve stratejilerde ortaya çıkan, söylemler arası ilişkileri araştıran sosyodilbilimsel nitel bir çalışmanın bulgularını rapor etmiştir.

Stura ve arkadaşları (2019), yükseköğretimde kalite güvencesi geliştiğini ve son yıllarda tamamen yenilendiğini ifade etmişlerdir. Özellikle İtalya'da AVA sistemi (İngilizce öz değerlendirme, akreditasyon) 2016 yılında rasgele seçilmiş 118 üniversite eğitim programının (SP) performansını doğrulamak için kullanılmıştır. Bu çalışma "kalite mekanizmasını" anlamak amacıyla kalite performansı (AVA değerlendirmesi) ile disiplin alanları arasındaki ilişkiyi incelemiş ve böylece bazı disiplinlerin kalite güvence süreçlerinde daha iyi performans gösterip göstermediğini belirlemiştir. Zineldin, Camgöz-Akdağ ve Vasicheva'nın (2011) araştırmalarının amacı ise yeni bir kalite güvence modeli sunmak ve öğrencilerin kümülatif memnuniyet algısını etkileyen temel faktörleri incelemek olmuştur.

Alanyazın incelemeleri sonucu, kalite güvencesi kavramı doğrultusunda (Hou, 2012; Işık & Beykoz, 2018; Özer, Gür & Küçükcan, 2011; Özer, 2012) çok sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Taşkiran (2017) dijital çağda yükseköğretimi ele alırken, Tezsürücü ve Aybarç-Bursalıoğlu (2013) değişim doğrultusunda kalite arayışını

ele almışlardır. Tüm bu çalışmaların yanında Erkuş ve Özdemir (2010) tarafından eğitim fakültelerinin akreditasyon sürecine hazır olma durumuna ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerinin değerlendirilmesi yapılmıştır. Alanyazın taramasında, araştırmaların doküman incelemesi veya nicel yöntem ile ölçek uygulanarak yapılmış çalışmalar olduğu tespit edilmiştir. Akreditasyon sürecinin eğitim fakültelerindeki sürecini derinlemesine ele alacak, gözlem ve görüşmeye bağlı olarak öğretim üyelerinin algı ve deneyimlerini ortaya çıkaracak çalışmalar sınırlı sayıdadır. Bu çalışmanın önemi, eğitim fakültelerinde öğretim üyelerinin akreditasyon süreci ile ilgili algılarını, bilgilerini ve deneyimlerini ortaya koymak ve bu doğrultuda akreditasyon süreci ile ilgili farkındalık yaratmaktır. Ayrıca bu alandaki konulara ait derinlemesine çalışmaların olmaması ve bu boşluğun da doldurulması beklenmektedir.

Eğitim fakültelerinde akreditasyon süreci ve aşamaları ile ilgili öğretim elemanlarının algı, düşünce ve deneyimleri önem kazanmıştır. Genel anlamda akreditasyon sürecini yaşamış olan veya hâlen yaşamakta olan öğretim elemanlarının süreç ile ilgili düşünce ve değerlendirmeleri bundan sonra yürütülmesi planlanan akreditasyon süreçlerini yönlendirebilecektir. Gerek yükseköğretimde gerekse eğitim fakültelerinde akreditasyonun tam olarak yerinin ve öneminin tespit edilmesine yardımcı olabilecektir (Vural-Yılmaz & Tütünsatar, 2017). Bu nedenle çalışmada öğretim üyelerinin akreditasyon süreci ile ilgili algıları, bilgileri ve deneyimleri önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın eğitim fakültelerinde akreditasyon sürecini ele alan sınırlı sayıdaki çalışmalardan biri olma özelliğini taşıması beklenmektedir. Çalışmanın gerek yükseköğretimde gerekse eğitim fakültelerinde akreditasyon süreci konusunda farkındalık yaratma, öğretim üyelerinin konu hakkındaki gözlemledikleri ve deneyimledikleri durumları ortaya koyma, bundan sonra yapılacak çalışmalara yol gösterme, süreç hakkında daha fazla kitleye ulaşma, sürecin uygulama ayrıntılarını ifade etme gibi faydalar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada eğitim fakültelerinde akreditasyon sürecinin planlanması ve uygulamaları ile ilgili öğretim üyelerinin görüşleri araştırılmıştır. Çalışma kapsamında öğretim üyelerinin, görüş, uygulama ve deneyimlerinden kesitler alınmıştır. Araştırma çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1) Öğretim üyelerine göre eğitim fakültelerinde akreditasyon süreçleri ile ilgili karşılaşılan sorunlar nelerdir?

2) Akreditasyon süreci çerçevesinde, öğretim üyelerine göre uygulamış oldukları veya hâlen uygulamakta oldukları süreçteki olumlu taraflar nelerdir?

3) Öğretim üyelerinin akreditasyon sürecinde yaşadıkları deneyimler ve bu deneyimler doğrultusundaki önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (*olgubilim*) deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji deseni, genel olarak farkında olduğumuz, tamamen yabancı olmadığımız ancak tam anlamıyla ve derinlemesine kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Fenomenler; durumlar, olaylar, kavramlar ve tecrübeler olabilir. Creswell'e (2017) göre eğer araştırmacı, sınırlandırılmış bir durumu, gözlem, görüşme, dokümanlar gibi çoklu veri toplama aracı kullanarak derinlemesine inceliyor ise fenomenolojiden ayrılarak durum çalışması yürütmüş olur. Araştırmada incelenen olgu, öğretim üyelerinin yükseköğretimde akreditasyon süreçleri ve eğitim fakültelerinde akreditasyonla ilgili algıları, tutumları ve deneyimleridir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu belirlenirken olgu ve olayların açıklanmasında yararlanılan amaçlı örnekleme yöntemine göre seçim yapılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme göre kurum ve kişiler tespit edilmiştir. Ölçüt örneklemede daha önceden hazırlanmış kriterler veya bir ölçüt listesi kullanılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Bu çalışmada, öğretim üyelerinin yükseköğretimde akreditasyon ve kalite güvencesi konusunda bilgi sahibi olmaları, fakültelerinde uygulama yapmış veya yapmayı planladıkları için üzerine çalışmış olmaları ölçüt olarak belirlenmiştir. Katılımcılara ait demografik özellikler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1

Çalışma Grubunda Yer Alan Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı	Cinsiyet	Unvan	Görevli Olduğu İl
Katılımcı1	Kadın	Dekan	Zonguldak
Katılımcı2	Erkek	Bölüm Başkanı	Zonguldak
Katılımcı3	Erkek	Bölüm Başkanı	İstanbul
Katılımcı4	Kadın	Dekan Yardımcısı	İstanbul
Katılımcı5	Kadın	Öğretim Üyesi	İstanbul
Katılımcı6	Kadın	Öğretim Üyesi	İstanbul
Katılımcı7	Erkek	Dekan Yardımcısı	İstanbul
Katılımcı8	Erkek	Bölüm Başkanı	Eskişehir
Katılımcı9	Erkek	Dekan	Eskişehir
Katılımcı10	Kadın	Öğretim Üyesi	Eskişehir
Katılımcı11	Kadın	Öğretim Üyesi	İstanbul
Katılımcı12	Erkek	Öğretim Üyesi	İstanbul

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanması sürecinde devlet veya özel üniversitelerde görev yapan ve akreditasyon, kalite güvencesi konularında bilgi sahibi olan öğretim üyeleriyle araştırmacı tarafından görüşme gerçekleştirilmiştir. Eskişehir’de görev yapan öğretim üyesi ile internet aracılığıyla görüşme yapılırken Zonguldak’ta görev yapan öğretim üyeleri ile bir eğitim yönetimi kongresinde araştırmacıyla yüz yüze görüşme sağlanmıştır. İstanbul ilinde görev yapan öğretim üyeleri üniversitelerinde ziyaret edilerek görüşme ortamı oluşturulmuştur. Araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yüz yüze görüşme yapılmıştır. Görüşme formunda araştırmacının genel olarak içeriğine, araştırma sorusuna ve amacına yer verilmiştir. İlk etapta katılımcıların bu konularda bilgilenmesi sağlanmıştır. Görüşmeyi kabul eden katılımcılara sorular yöneltilmiştir. Ayrıca kabul eden katılımcılar ile görüşme esnasında ses kaydı alınmış ve sonrasında yazılı hale getirilmiştir.

Bu çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini arttırmak için ve çalışma bulgularının doğruluğu ve tutarlığı için çalışmalar yürütülmüştür. Veri toplama sürecinde çeşitleme yoluna gidilmemiş, çalışmanın inandırıcılığı için alanyazın incelemesi sonucunda kavramsal bir çerçeve oluşturulmuş ve bu doğrultuda yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşmeler esnasında katılımcılar ile verilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı ve gizliliği konusunda anlaşma imzalanmıştır. Bu şekilde katılımcıların gerçek durumu yansıtma durumu güçlenmiştir. Çalışmanın aktarılabilirliğini sağlamak için araştırma modeli, verilerin toplanması, verilerin analizi ve çalışma grubu ayrıntılı ifade edilecek şekilde yazıya dökülmüştür. Tutarlılığı artırma çabasıyla görüşmeler sonucu elde edilen bulgular doğrudan, yorumlama yapılmadan verilmiştir. Toplanan veriler araştırmacıların her ikisi tarafından ayrı ayrı kodlanarak daha sonra karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada tutarlılık oranı Kohen kappa değeri .83 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca temalar arasında anlamlı bir bütünlük olup olmadığı değerlendirilmiş ve bulguların tutarlılığı sağlanmıştır.

Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları doğrultusunda katılımcılara “Fakültenizdeki akreditasyon süreçleri sırasında siz ve görevli arkadaşlarınız neler yaşadınız?”, “Nerelerde zorlandınız?”, “Hangi aşamalar size keyifli geldi?” şeklindeki yarı yapılandırılmış sorular sorularak süreç ile ilgili genel algı ve hissiyatları konusunda veri toplamak amaçlanmıştır. Ayrıca “Sizce akreditasyon süreci nasıl yönetilmeli?” ve “Tüm ön koşullar gerçekleştirildikten sonra kalite standartlarının tam olarak hayata geçirilmesinde yaşanabilecek olumlu ve olumsuz durumlar neler olabilir?” soruları ile sürecin etkili ve verimli yönetilebilmesi için stratejik olarak genel düşünceleri ve önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu çalışmanın analiz sürecinde Hacıfazlıoğlu (2010) referans alınarak verilerin düzenlenmesi ve temaların tanımlanması gerçekleştirilmiştir. Açık uçlu soruların yer aldığı görüşme formunun yüz yüze görüşme yöntemiyle katılımcılar tarafından cevaplandırılması sonucu elde edilen veriler, nitel veri analizi yöntemlerinden betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Betimsel analiz yöntemiyle ayrıntılı bir şekilde verilerin analizi yapılır. Bu analiz yönteminde verilerin orijinal hâli korunarak doğrudan alıntılarla sunumunu yapılır. Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre betimsel analiz yönteminde önceden belirlenmiş bir çerçeve doğrultusunda nitel veriler işlenir. Ardından bulgular tanımlanarak yorumlanır.

Ses kaydını kabul edenler için görüşmelerden elde edilen kayıtlar, öncelikle yazıya aktarılmıştır. Aynı soru için benzer konu başlıkları şeklinde olan cevaplar için alt başlıklar oluşturularak gruplandırma yapılmıştır. Araştırmada yer alan görüşmecilerin yorumlama esnasında kolay tanımlanabilmesi için görüşmecinin görevi, görüşme sırası ve cinsiyeti sırasıyla KFD1 örneğinde olduğu gibi kodlanmıştır. Bu kodlamaya göre görüşmecinin, kadın, fakülte dekanı ve 1. sırada görüşülen katılımcı olduğu söylenmektedir.

Bulgular

Eğitim fakültelerinde akreditasyon sürecine yönelik öğretim üyelerinin algı, uygulama ve deneyimlerini araştırmak için yapılan bu çalışmada, cevapların incelenmesi sonucu analiz için üç alt tema belirlenmiştir. Bu temalar; “öğretim üyelerinin akreditasyon süreci ile ilgili karşılaştıkları sorunlar”, “öğretim üyelerinin uygulamış olduğu veya hâlen uygulamakta olduğu süreçteki olumlu taraflar” ve “öğretim üyelerinin süreç ile ilgili önerileri” şeklindedir.

Öğretim Üyelerinin Akreditasyon Süreci İle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar

Öğretim üyelerinin, eğitim fakültelerinde akreditasyon süreci ile ilgili algı ve düşünceleri noktasında elde edilen veriler Tablo 1’de yer almıştır.

Tablo 2

Öğretim Üyelerinin Akreditasyon Süreci İle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar

Tema	Kod	f
Süreç ile İlgili Sorunlar	Ekstra evrak ve iş yükü	9
	Fiziksel koşulların uygun olmayışı	8
	Herkes tarafından kabul görmemesi	8
	İlk defa deneyimlemenin zorlukları	7
	Öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı	6
	Öğrenci seçim yolları ve başarısı	6
	İnsan unsuru	5
	Tek amaç, kaliteli eğitim verildiğinin ispatlanması şeklinde hareket edilmesi	4

Tablo 2’de görüldüğü üzere öğretim üyelerinin yükseköğretim ve eğitim fakültelerinde akreditasyon süreci ile ilgili karşılaştıkları sorunlar noktasında görüşleri sırasıyla; “ekstra evrak ve iş yükü, fiziksel koşulların uygun olmayışı, herkes tarafından kabul görmemesi, ilk defa deneyimlemenin zorlukları, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı, öğrenci seçim yolları ve başarısı, insan unsuru ve tek amaç, kaliteli eğitim verildiğinin ispatlanması şeklinde hareket edilmesi” olarak tespit edilmiştir.

Ekstra Evrak ve İş Yükü

Öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğu (f=9) eğitim fakültelerinde akreditasyon süreci ile ilgili karşılaştıkları sorunlar olarak ekstra evrak ve iş yükü olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum hem bizzat evrak işi sorumluluğu verilen hem de sorumluluğunda evrak işi olmadığı halde gözlemleri doğrultusunda düşüncelerinin bu şekilde oluştuğunu belirten öğretim üyeleri bulunmaktadır. Akreditasyon sürecini başarı ile yürütmüş ve onayı almış bir vakıf üniversitesinin eğitim fakültesi dekan yardımcısının görüşleri şu şekildedir:

Fakültemizde üç program 2019 yılında akreditasyondan geçti. Bizim programımızın tüm süreçlerini bizzat ben yürüttüğüm için tüm sürece hâkimim. Rapor yazım aşaması en zorlayıcı kısımdı. Öğretim elemanlarından ve üniversitenin farklı birimlerinden gelen bilgilerin bir araya getirilmesi oldukça zorlayıcıydı. Bunu düşündüğümde akreditasyon ile ilgili ilk aklıma gelen çok fazla evrak işinin olması. Benim süreç üzerine algımı oluşturan da bu oldu. Bunun biraz daha farklı ve hafif bir evrak işi ile yapılmasının daha verimli olacağı düşüncesindeyim (KDY4, 7 Aralık 2019).

Genel olarak program kapsamında yürütülen akreditasyon süreçlerinde çok fazla evrak ve raporlama olduğu ve çoğunlukla bir kişinin üstüne kalması sorun olarak tespit edilmiştir. Yine bu sorunu açık bir şekilde ortaya koyan KDY4 ile aynı eğitim fakültesinde profesör olarak görev yapan KP5'in ifadeleri şu şekildedir:

Süreçte bölümüm adına katılımcıydım. Şunu çok açık ve üzülerek söyleyebilirim ki bizler sadece toplantılara katıldık. Tüm sürecin evrak ve rapor işlerini KDY4 yürüttü ve bizim açımızdan akreditasyon süreci bu dosyalamalar ile oldu. Yük bir kişinin üstüne kalıyor ve raporlama yapan kişi haricindeki bizler konuya çok daha yüzeysel vâkıf oluyoruz. Bu da ne kadar doğru bir uygulama tartışılmalı. Asıl sıkıntı bu şekilde algılanmasında bence. Böylece “mış” gibi yapılan işler olarak algılanıp yüzeysel yürüten süreçler olduğunu düşünüyorum (KP5, 7 Aralık 2019).

Eğitim fakültelerinde akreditasyon sürecinin genel olarak evrak ve iş yükü sorun olarak düşünülmektedir. Bunun farklı yöntemlerle yapılmasının çok daha sağlıklı olacağı düşüncesi hâkimdir.

Fiziksel Koşulların Uygun Olmaması

Akreditasyon süreci dendiğinde sadece soyut yürütülen süreçler değil fakültede var olması gereken somut durumlar da akla gelmektedir. Öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğu (f=8), akreditasyon ile ilgili ilk akıllarına gelen durumun fakültenin fiziksel koşullarının olduğunu öne sürmektedirler. 1998 yılı itibarıyla 6 pilot eğitim fakültesinden biri olan fakültede bizzat süreçte yer alan EBB8'in düşünceleri şu şekildedir:

O dönemde doktoramı yeni bitirmiş, oldukça idealist ve yeniliklerde görev almak isteyen bir bireydim. Bizim fakülte öğretmen eğitiminin kalitesinin geliştirilmesi ve akreditasyonun sağlanması ile ilgili çalışmada bulunan 6 pilot fakülteden biriydi. Program içeriğinde yenilikleri uygulamıştık. Öğrencilerimize de bilincine varmaları için sık sık söylüyorduk. Çok güzel çalışmalar yapıldı. Ancak şu an düşünüyorum ki çoğu eğitim fakültesinden çok daha iyi imkânlarla sahip olmamıza rağmen belirli standartların sağlanmasında fiziksel imkânların uygun olmaması sorunu ile sürekli karşılaşıyorduk. Bu neden ile akreditasyon dendiğinde ilk aklıma gelen fiziksel koşulların ve mekânların donanım açısından uygunluğu geliyor. Her şeyden önce bunun sağlanması gerekliliğini düşünmekteyim (EBB8, 12 Aralık 2019).

Daha çok devlet üniversitelerinde görev yapan öğretim üyeleri fiziksel koşulların imkânsızlığını dile getirmişlerdir. Yine bir Anadolu devlet üniversitesinde görev yapan bölüm başkanının süreç ile ilgili düşünceleri şu şekildedir:

Bizler bu sürece küçük bir Anadolu üniversitesi olarak neden yapamayalım diyerek ekip halinde hazırlandık. Sonuç olarak istediğimizi de elde ettik. Bu yüzden mutlu ve gururluyuz ancak gerçekleştirilmesi gereken 7 standarttan en fazla donanım ve materyal sağlama kısmında zorlanıp zaman kaybettik. Bunun içine fakülteye ait kütüphanenin belirli standartlara getirilmesi, alan ve odaların düzenlenmesi, sosyal etkinlik alanları, bilimsel araştırma alanları, uygulama alanları vb. alanların oluşturulması hem maddi olarak hem de zaman olarak bizi zorladı. Şunu söylemeliyim ki akreditasyon sürecine girecek bir kurum veya fakültenin önce fiziksel koşullara sahip olması gerektiğini düşünüyorum. Koşullar hazır olduktan sonra bu sürece girmek çok daha verimli olacaktır (EBB2, 10 Kasım 2019).

Katılımcıların ifadelerinden de anlaşılacağı üzere eski binalara sahip devlet üniversitelerinde akreditasyon sürecinden önce fiziksel koşulların belirli standartlara getirilmesi gerekliliği düşüncesi hâkimdir.

Herkes Tarafından Kabul Görmemesi

Öğretim üyelerinin büyük bir kısmı (f=8), eğitim fakültelerinde akreditasyon sürecinde uygulamış olduğu veya hâlen uygulamakta olduğu süreç ile ilgili sorun olarak sürecin herkes tarafından kabul görmemiş olmasını ifade etmiştir. Süreci yürüten vakıf üniversitesi eğitim fakültesi dekan yardımcısı KDY4 durumu şu şekilde ifade etmiştir:

En zorlayan kısmı öğretim elemanlarının akreditasyona inanmasını ve hazırlık sürecine destek olmasını sağlamaktı. Akreditasyon mümkün olduğunca fazla öğretim elemanı tarafından benimsedikçe, hazırlık süreci daha kolaylaşmaya başladı. Ancak şu aşamada herkes tarafından kabul görmemiş olmasının zorlukları yaşanıyor (KDY4, 7 Aralık 2019) .

Aynı fakültede çalışan süreci biraz daha dışarıdan takip eden KP5'in uygulama süreci ile ilgili ifadeleri şu şekildedir:

Çoğu kişi fakülte girişinde asılı olan belgenin farkında değil. Evet, biz fakülte olarak üç programda bu belgeyi aldık ancak süreç bitmedi, asıl bunu sürdürebilmek önemli tabi bu da tüm paydaşların bunu benimsemesi ile mümkün olabilir. Ne öğretim üyelerinin tamamı ne öğrenciler ne de öğrencilerin aileleri tam olarak sürecin farkında. Bu da tam olarak benimsenmemesinden kaynaklanıyor (KP5, 7 Aralık 2019).

Katılımcıların genel olarak ifade ettiği, sürece yönelik algı ve inanç daima kuvvetli olarak devam ederse gerek süreç öncesinde gerek süreç esnasında gerekse de devamının sağlanmasında başarılı olunabilir. Süreci yürüten veya yürütme planlamasında olan çoğu fakültenin yaşadığı başlıca sorunun bu durum olduğu tespit edilmiştir.

İlk Defa Deneyimlemenin Zorlukları

Öğretim üyelerinin büyük bir kısmı (f=7) eğitim fakültelerinde akreditasyon sürecinde yaşadıkları sorunlar ile ilgili olarak, ilk defa uyguladıkları bir süreç olduğu için zorlanmaları olduğunu ifade etmiştir. Süreci bizzat yöneten EDY7'nin deneyimleri şu şekildedir :

İlk defa böyle bir süreçte olmanın getirdiği zorluklar vardı. Bizden önce tecrübesi olan az sayıda program vardı. Herkes ne yapacağını yeni yeni öğreniyor gibiydi. O açıdan sıkıntılar yaşadık. Akreditasyon kurumun hazırladığı doküman detaylı ve bilgi verici olmasına rağmen nasıl bir rapor yazacağımızı anlamak zamanımızı aldı (EDY7, 7 Aralık 2019).

Bir diğer katılımcı öğretim üyesi süreç esnasında yaşadığı zorluklar nedeniyle yapılması gerekenleri şu şekilde ifade etmiştir:

Süreç esnasında bilmediğimizden dolayı yaşadığımız zorlukların yaşanmaması adına öğrencisinden öğretim elemanına, idari personelinden tüm çalışan ve paydaşlarına kadar eğitim fakültelerinin akreditasyon süreci ile ilgili süreç tamamen anlaşılana kadar eğitim ve seminerler verilmeli. Sık sık tüm paydaşların katıldığı bilgilendirme toplantıları yapılmalı. Yapılmadı mı evet yapıldı ancak bilgiye sahip olmayanlar için yüzeysel kaldı ve zorlandık (ED9, 16 Aralık 2019).

Öğretim üyelerinin ifadelerine göre her ne kadar bilgilendirme eğitim ve seminerleri yapılsa da deneyim elde edilmediği sürece uygulamalarda zorlanmalar olmaktadır.

Öğretim Elemanı Başına Düşen Öğrenci Sayısının Fazlalığı

Türkiye'de özellikle belli başlı eğitim fakültelerinde öğretim elemanı sayısının öğrenci sayısına oranla yetersiz geldiği düşüncesi hâkimdir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin yarısı (f=6), eğitim fakültelerinde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı fazlalığının akreditasyon süreci için ciddi bir sorun olduğunu ifade etmişlerdir. Akreditasyon sürecini araştıran ve süreç için hazırlık yapan EDR12 düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Fakülte olarak eski ve köklü bir eğitim fakültesiyiz. Mutlaka akreditasyon sürecini yönetmemiz gerektiğini en azından bazı programlarımızın kabul edilmesinin şart olduğunu düşünüyorum. Ancak bu sürece girmeden daha günlük olarak yaşadığımız en büyük sorun öğrenci sayımızın çok fazla olması. Kalite açısından bunu önemli bir olumsuzluk olarak değerlendirmekteyim (EDR12, 24 Aralık 2019).

EDR12 ile benzer düşüncelere sahip olan KD6'da farklı bir fakültede hatta farklı bir ilde çalışmasına rağmen çok yakın ifadelerde bulunmuştur.

Eğitim fakülteleri kolay yoldan okuyup meslek sahibi olunacak fakülteler olarak algılanmaktadır. İstanbul gibi büyük şehirlere gidemeyen veya gitmek istemeyen Anadolu'dan gelen gençler fakültemizi yoğun bir şekilde tercih etmektedir. Bizler çok fazla ders yüküne sahip olmamızın yanında bir de sorumlu olduğumuz öğrenci sayısı da standartların çok üstünde olunca, istediğimiz şekilde araştırma yapacak vaktimiz ve alanımız olmuyor. Bunun da kalite açısından ciddi sıkıntı olduğunu düşünüyorum. Önce öğrenci sayılarının dengelenmesi mutlak ki gerekli (KD6, 12 Aralık 2019).

Öğretim üyeleri genel olarak fiziksel koşulların süreç öncesi hazırlanması gerektiğini düşündüğü gibi öğrenci sayılarının da akreditasyon süreci planlamalarına başlamadan önce dengelenmesi gerektiğini düşünmektedirler. Genel algılarının olumsuzluklar üzerinde olduğu da tespit edilmiştir.

Öğrenci Seçim Yolları ve Başarısı

Öğretim üyelerinin yarısının (f=6) eğitim fakültelerinde akreditasyon sürecinde uygulamış olduğu veya hâlen uygulamakta olduğu süreç ile ilgili sorun olarak öğrenci seçim yolları ve başarısını ifade etmişlerdir. İlçede yer alan eğitim fakültesinde yürüttükleri başarılı süreç ile akredite olan bölümlerden birinin başkanının (EBB2) düşünceleri şu şekildedir:

Öğrenci seçim yolları ve başarısı, akreditasyonda bakılan diğer konular. Öğrenci seçimi konusunda da ülkemizde programların kendi öğrencilerini seçemiyor olması, akreditasyon açısından tartışmalı bir diğer boyut olabilir. Öğrenciler merkezî sınav sistemi ile geliyorlar ve yapılan araştırmalar da merkezî sınav derecesi ile öğrencinin üniversite başarısı arasında ilişki olduğunu gösteriyor. Buna göre, öğrencinin üniversite eğitiminde göstereceği başarı da başlangıçtan itibaren az çok biliniyor. Ancak burada da programın verdiği eğitimin kalitesinin önemi bir kez daha ortaya çıkıyor. Çünkü kaliteli eğitim verirseniz, sizi de kaliteli öğrenciler seçer gibi bir şey oluyor (EBB2, 10 Kasım 2019).

Türkiye'de yükseköğretime geçiş sisteminde tüm fakülteler için uygulanan ortak değerlendirme sistemi, akreditasyon sürecinde sıklıkla bahsedilen bir sorun olarak öne çıkmıştır. Akredite olmuş kurumlar, öğrenci seçme kriterlerini kendileri belirlemeyi doğru bulmaktadırlar. Ancak bu durumun şu an uygulaması bulunmamaktadır. Süreci yöneten bir diğer öğretim üyesinin konu ile ilgili açıklamaları şu şekildedir:

Fakültemizde yürüttüğümüz uygulamanın genel amacı, öğretmen yetiştiren bir kuruluş olarak gelişmek ve öğretmen kalitesini iyileştirmek. Ancak burada öğrenci alımı kriterlerinin etkisi yüksek. Biz bu kriterlere müdahale edemediğimiz için kendi içimizde eğitim esnasında iyileştirmeye gitmeyi planladık (KFD1, 9 Kasım 2019).

Katılımcıların ifadelerinden de görüldüğü üzere öğrenci seçimi esnasında fakülte kendi kriterlerini uygulayamamakta ancak sıkıntıları gidermek adına eğitim süreci esnasında iyileştirme için hizmetler sunmaktadır.

İnsan Unsuru

Öğretim üyelerinin bir kısmının (f=5) eğitim fakültelerinde akreditasyon sürecinde uygulamış olduğu veya hâlen uygulamakta olduğu süreçteki sorun olarak insan unsurunun etkisini ifade etmiştir. KP11'in konu ile ilgili düşünceleri şu şekildedir:

Akreditasyon süreci her ne kadar belirli standartlara sahip olsa da insan unsuru işin içine girdiği için sürecin uygulanmasında doğru veya yanlış farklı uygulamalar söz konusu olabiliyor. Süreçte en doğru bulduğum mezun öğrenciler ile görüşülmesiydi. Ayrıca eğitime devam eden hâlen okulumuz öğrencisi olan öğrenciler ile de görüşmeler yapıldı. Ama dediğim gibi mezun öğrencilerin görüşlerinin alınması benim için daha önemliydi. Piyasaya giren, iş koşullarını deneyimleyen bireylerin okulda aldığı eğitimin kalitesini çok daha iyi değerlendirebileceğini düşünmekteyim. Şu da bir gerçek ki insan unsuru işin içine girdiğinden her öğrenciyi, veliyi, öğretim üyesini, yetkiliyi tam anlamıyla kaliteli eğitim imkânları ile donatmak veya duruma ikna etmek olanaksız. Bunu göz ardı etmemek gerektiğini düşünüyorum (KP11, 18 Aralık 2019).

EBB3 gerek uygulama sürecinde gerekse yetkililerin ziyareti esnasında insan unsuru nedeniyle yaşadıklarını şu şekilde ifade etmektedir:

Her ne kadar işleri eksiksiz yapmaya çalışsak da birimizin anladığı diğerimizin anladığı ile aynı olmayabiliyor. Bu durumu özellikle yetkililerin ziyareti esnasında yaşadık. Sanırım hepimiz artık yorulmuştuk ve güzel sonuçlanmasını istiyorduk. Biraz aceleci davrananlarımız da oldu. Ziyaret öncesinde ekip liderlerini karşılayıp görüşmeler yaptık. Burada gerekli konaklama rezervasyon, ulaşım, çalışma mekânlarının organizasyonu hatasız olmalı. Taslak programın sağlıklı düzenlenmesi için önce bunları iyi düzenlemek gerekiyor. İşte burada da herkesi memnun etmek zor olduğu gibi bazen planladığımız gibi de gitmiyor süreç (EBB3, 10 Kasım 2019).

Süreci deneyimleyen öğretim üyeleri, standartların yerine getirilmesinde insan unsurunun her alanda olumlu veya olumsuz etki ile karşılıklarına çıktığını belirtmektedirler. En önemlisi de öğretim elemanlarının sürece inanmasının başarı açısından önemi belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Kaliteli Eğitim Verildiğinin İspatlanması

Öğretim üyelerinin bir kısmı (f=4), akreditasyon süreci ile ilgili temel sorunlardan bir diğerinin de sanki tek amaç, kaliteli eğitimin verildiğinin ispatlanmasıymış gibi hareket edilmesi olduğunu ifade etmişlerdir. Sürecin içine bizzat dâhil olan vakıf üniversitesi fakülte dekanının düşünceleri şu şekildedir:

Amerika'da olan bir sistemdir. Orada öğrenci üniversite ve program seçerken akredite olup olmadığına bakıyor. Akredite olması o programın kalitesinin göstergesi oluyor. Türkiye'de yapılmaya çalışılan bu, yükseköğretimde eğitimin kalitesini artırmak. Akreditasyon denilince benim aklıma kalite geliyor. Akredite olmuş bir program, kaliteli eğitim verdiğini ispatlamış oluyor, sadece bu amaç doğrultusunda bazen dönüp durduğumuzu söyleyebilirim (KFD1, 9 Kasım 2019).

Akreditasyonun saydamlık ve hesap verebilirliği sağlayan bir sistem olduğunu destekleyen bir görüş olarak kaliteli eğitimin ispatlanması düşüncesine çok fazla yoğunlaşılması ve zaman zaman aynı noktada takılıp kalınması düşüncesi EP3 tarafından şu şekilde ifade edilmektedir:

Sürece dâhil olan biri olarak evet kaliteli eğitim verdiğimizizi ispatlamak çok güzel ancak bazen sadece bu noktaya takıldığımızı ve kör bir çabaya girdiğimizi düşünüyorum. Bence bu süreç sonunda sonuç olarak elde edeceğimiz bir durum olmalı. Ama bizler galiba tersten gidiyoruz, kaliteliyiz ki şunları yapıyor olmalıyız şeklinde gidiyoruz. Bunları yapıyoruz ki kaliteliyiz olmalı aslında (EP3, 9 Kasım 2019).

Katılımcının ifadelerinden de anlaşılacağı üzere Anadolu şehirlerinde hatta ilçelerinde yer alan fakültelerin tanıtım açısından daha çok seçeneğinin ve tanıtımının çok daha kolay olduğu söylenebilir. Buradaki sorun olarak ifade edilen kısım ise fakültenin kaliteli eğitim verdiğinin duyurulması şeklinde hareket edilmesidir.

Öğretim Üyelerinin Uygulamış Olduğu veya Hâlen Uygulamakta Olduğu Süreçteki Olumlu Taraflar

Öğretim üyelerinin uygulamış olduğu veya hâlen uygulamakta olduğu süreçteki olumlu taraflar noktasında elde edilen veriler Tablo 3'te yer almıştır.

Tablo 3

Öğretim Üyelerinin Uygulamış Olduğu veya Hâlen Uygulamakta Olduğu Süreçteki Olumlu Taraflar

Tema	Kod	f
Sürecin Olumlu Tarafları	İçeriğin kalitesi için akreditasyon süreci yürütülebilir	10
	Hesap verebilirlik	9
	Öğrenci başarısına odaklanma	8
	Yeni bilgiler öğrenmenin keyfi	5

Tablo 3'te görüldüğü üzere öğretim üyelerinin uygulamış olduğu veya hâlen uygulamakta olduğu süreçteki olumlu taraflar noktasında görüşleri sırasıyla; "içeriğin kalitesi için akreditasyon süreci yürütülebilir, hesap verebilirlik, öğrenci başarısına odaklanma ve yeni bilgiler öğrenmenin keyfi" olarak tespit edilmiştir.

İçeriğin Kalitesi İçin Akreditasyon Süreci Yürütülebilir

Öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğu (f=10), uygulamış olduğu veya hâlen uygulamakta olduğu süreçteki olumlu taraflar ile ilgili olarak eğitim fakültelerinde içeriğin kalitesi için akreditasyon sürecinin yürütülebileceğini ifade etmiştir. Akreditasyon kabulü almış bir vakıf üniversitesinde görev yapan KD10 durumu şu şekilde açıklamıştır:

Yurt dışındaki akreditasyonda iki boyut var. Birinci boyut, programda sunulan dersler. Bu kısım bizim için uygulanabilir değil. 2018'den itibaren YÖK, eğitim fakültelerindeki 28 programı belirledi ve üniversiteler hiçbir esneklik tanımıyor. Bu açıdan programımızı kendimizin oluşturamıyor olması açısından akredite olabileceğimiz bir durum yok. Akreditasyonda 2. boyut ise içerik. Ülkemizde eğitim fakülteleri ancak bu boyutuyla değerlendirilebiliyorlar. İçeriğinde çok önemli olduğunu düşünüyorum. Eğitim fakültelerinde uygulamanın çok önemli olduğunu düşündüğümüzde, uygulama anlamında programların sunduklarını önemli. Derslerin içerikleri, öğretim elemanlarının kalitesi gibi konular açısından akreditasyon eğitimin kalitesini artırmaya katkı sağlayacaktır (KD10, 16 Aralık 2019).

Benzer şekilde sürece dâhil olan KP11'de program içeriğinin sürece dâhil edilmesinin ve program bazında akreditasyon kabulünün onaylanmasının şu şekilde olduğunu açıklamaktadır:

Süreç yedi standarttı; öğretimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi, öğretim elemanları, öğrenciler, fakülte-okul iş birliği, tesisler, kütüphane ve donanım, yönetim ve kalite güvencesi şeklindedir. Zaten bu standartların sağlanması kaliteli eğitimin verildiğinin göstergesidir (KP11, 18 Aralık 2019).

Katılımcılar genel olarak sürecin tamamen bir kalite göstergesi olduğunu ve onayın alınmasının ise kalitenin ispatı olduğunu belirtmektedirler.

Hesap Verebilirlik

Öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğu (f=9), uygulamış olduğu veya hâlen uygulamakta olduğu süreçteki olumlu taraflar ile ilgili olarak hesap verebilirliği ifade etmiştir. Akreditasyon kabulü almış bir vakıf üniversitesinde görev yapan KD10 durumu şu şekilde açıklamıştır:

Akreditasyon deyince ilk aklıma hesap verebilirlik gelmektedir. Biz de bunu gerçekleştirmeye çalıştık. Süreç esnasında fakültenin tanıtım filmini çekip tüm birimlerde yayınladık, fakülte ve anabilim dallarının broşürlerini hazırlayıp dağıtımını sağladık, fakültemizi ve ilçemizi tanıtıcı araçlar geliştirdik, topluma hizmet uygulamaları ve sosyal sorumluluk faaliyetleri gerçekleştirdik, üniversiteyi tanıtan kitapçıklar ve reklam ürünleri hazırladık, sivil toplum kuruluşları ile ilişkileri geliştirmek için çalıştık (KD10, 16 Aralık 2019).

Akreditasyonun saydamlık ve hesap verebilirliği sağlayan bir sistem olduğunu destekleyen bir görüş olarak kaliteli eğitimin ispatlanması düşüncesinin hâkim olduğu tespit edilmiştir.

Öğrenci Başarısına Odaklanma

Öğretim üyelerinin büyük bir kısmının (f=8) eğitim fakültelerinde akreditasyon sürecinde uygulamış olduğu veya hâlen uygulamakta olduğu süreçteki olumlu durumlar ile ilgili olarak öğrenci başarısına odaklanmayı ifade etmişlerdir. İlçede yer alan eğitim fakültesinde yürüttükleri başarılı süreç ile akredite olan bölümlerden birinin başkanının (EBB2) düşünceleri şu şekildedir:

Öğrenciler her ne kadar merkezi sınav yöntemi ile okula gelse de belirli bir başarı skalası içinde yer alıyorlar. Bizler de ortalama yapabileceklerini ve yapamayacaklarını az çok belirleyebiliyoruz. Bu doğrultuda akreditasyon sürecinde akademik başarı açısından eksik yanlarımızı baştan ortaya koyabiliyoruz. Bu da bize

öğrenci başarısını yükseltme noktasında planlamamızı sağlıklı yapmamızda da kolaylık sağlıyor. Başarı odaklı bir planlama daha fazla öğrencinin istenen noktaya gelmesini sağlayabiliyor (EBB2, 10 Kasım 2019).

Akredite olmuş kurumlar öğrenci seçme kriterlerini kendileri belirlemeyi doğru bulmaktadırlar. Ancak bu durumun şu an uygulaması bulunmamaktadır. Yine de öğrencilerin başarısına odaklanmanın hem öğrenciler açısından hem de kurum açısından fayda sağlar durumda olduğu görüşü hâkim olmuştur. Süreci yöneten bir diğer öğretim üyesinin konu ile ilgili açıklamaları şu şekildedir:

Fakültemizde yürüttüğümüz uygulamanın genel amacı, öğretmen yetiştiren bir kuruluş olarak gelişmek ve öğretmen kalitesini iyileştirmek. Öğrencinin gelişimi ve başarısı için başarı oranlarını, öğretim tamamlama süresinin ortalamasını ve öğrencilerin derse devam konusunu inceledik. İncelemeler sonucunda öğrencilere destek ve rehberlik hizmetleri sağladık. Örneğin; yeni öğrenciler için üniversite yaşamına uyum çalışmaları, öğrenciler için mevcut psikolojik yardım, rehberlik ve akademik destek hizmetleri, yabancı öğrencilerin sayılarını çıkararak gerekli destek hizmetleri, öğrenci başarılarına yönelik çalışmalar ve sağlık hizmetleri gerçekleştirdik (KFD1, 9 Kasım 2019).

Katılımcıların ifadelerinden de görüldüğü üzere öğrenci seçimi esnasında fakülte kendi kriterlerini uygulayamamakta ancak sıkıntıları gidermek adına eğitim süreci esnasında iyileştirme için hizmetler sunmaktadır. Bu da her paydaş açısından fayda sağlar konumda yer almaktadır.

Yeni Bilgiler Öğrenmenin Keyfi

Öğretim üyelerinin bir kısmı (f=5) eğitim fakültelerinde akreditasyon süreci esnasındaki deneyimlerinin, yeni bilgiler öğrenmeleri nedeniyle keyifli olduğunu ifade etmişlerdir. Evrak ve dosya işlerinin sorumluluğunu yerine getiren genel olarak süreci yöneten kişi olarak görülen KP11'in görüşleri şu şekildedir:

Daha önce bilmediğim şeyleri öğrendim. Bu açıdan keyifliydi. Programa ve üniversiteye dair bilgilerim daha arttı ve sağlamlaştı. Konu ile ilgili gereksiz gelen herhangi bir şeyin olmaması da keyifli gelmesini sağladı (KP11, 18 Aralık 2019).

Daha sürece yürütmeye başlamayan EDR12 süreç için yaptığı hazırlıklar esnasında aldığı keyfi şu şekilde açıklamıştır:

Biz daha araştırma aşamasındayız. Ancak bu aşamada bile literatür taraması, gözlemlene, görüşme, doküman incelmeleri sonucu elde ettiğim bilgiler bireysel donanımımı arttırdığım için keyifli geldi. Bu şekilde sürecin çok daha sağlıklı

işleyeceğini düşünüyorum. Tabii bu tek başıma olmaz, ekibin de bilgi yönünden kendini geliştirmesi ve süreçten keyif alması gerekli (EDR12, 24 Aralık 2019).

İfadelerden de anlaşılacağı üzere süreci keyifli olarak algılamak veya keyifli hale getirmek, başarı açısından önem teşkil etmektedir.

Öğretim Üyelerinin Süreç İle İlgili Önerileri

Öğretim üyelerinin süreç ile ilgili önerileri noktasında elde edilen veriler Tablo 4'te yer almıştır.

Tablo 4

Öğretim Üyelerinin Süreç İle İlgili Önerileri

Tema	Kod	f
Öneriler	Sürece başlamadan önce deneyimleyen bir kurum ile görüşme hatta yerinde izleme	9
	Gönüllü kişiler ile süreci yürütme	8
	Öncelikle kurumun güçlü ve zayıf yanları net bir şekilde ortaya koyma	7
	Düzenli dosyalama sisteminin önemi	4

Tablo 4'te görüldüğü üzere öğretim üyelerinin süreç ile ilgili önerileri noktasında görüşleri sırasıyla; “sürece başlamadan önce deneyimleyen bir kurum ile görüşme hatta yerinde izleme, gönüllü kişiler ile süreci yürütme, öncelikle kurumun güçlü ve zayıf yanları net bir şekilde ortaya koyma ve düzenli dosyalama sisteminin önemi” olarak tespit edilmiştir.

Sürece Başlamadan Önce Deneyimleyen Bir Kurum İle Görüşme Hatta Yerinde İzleme

Öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğu (f=9) eğitim fakültelerinde akreditasyon süreciyle ilgili deneyimli kurumlardan bilgi alma hatta mümkünse yerinde izlemeyi önermişlerdir. KP11'in konu ile ilgili düşünceleri şu şekildedir:

Sık sık daha önce akreditasyon başvurusunda bulunmuş arkadaşları arayıp takıldığımız yerleri sorduk. Çoğu zaman da bazı şeylerle gereksiz zaman kaybettiğimizi fark ettik. Aslında en başında gidip yüz yüze görüşmek, izin verirlerse dosyalarını incelemek, görsel ve fiziki hazırlıklarını gözlemlemek daha baştan kendi fakültemiz ile ilgili yapacaklarımız konusunda daha net olmamızı sağlardı (KP11, 18 Aralık 2019).

Süreci yöneten bir diğer öğretim üyesinin konu ile ilgili açıklamaları şu şekildedir:

Kesinlikle deneyimli kişi veya kişiler ile görüşüp net anlaşılmayan noktalar konuşulmalı. Deneyimlerinden fayda sağlanmalı. Bu iyi bir yol gösterici oluyor (KFD1, 9 Kasım 2019).

Standart yapılması gerekli aşamaların uygulama sürecinde ne gibi durumlara neden olduğunun bilinmesi ve en baştan bu doğrultuda planlama yapılması, süreç başında gerginliği ve bilinmezliği azaltan bir unsur olarak görülmüştür.

Gönüllü Kişiler İle Süreci Yürütme

Öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğu (f=8) eğitim fakültelerinde akreditasyon süreciyle ilgili gönüllü kişiler ile süreci yürütmeyi önermişlerdir. İlçede yer alan eğitim fakültesinde yürüttükleri başarılı süreç ile akredite olan bölümlerden birinin başkanının EBB2 düşünceleri şu şekildedir:

Çalışmaya katılacaklar mutlaka gönüllü olmalı. Kararlara katılmaya istekli olmalı. Aksi takdirde çalışmaya faydasından çok zararı oluyor. Sürekli muhalif ve işi zora süren kişiler sadece işi yavaşlatmakla kalmıyor, diğerlerinin moralini de olumsuz etkiliyor. Uyumlu, istekli, heyecanlı, iş birliği içinde çalışma başarıyı getirecek unsurlar (EBB2, 10 Kasım 2019).

Ekip çalışmasının önemi ve gönüllülük esasına göre işi yürütmenin başarıdaki etkisi özellikle ifade edilmiştir.

Öncelikle Kurumun Güçlü ve Zayıf Yönlerini Net Bir Şekilde Ortaya Koyma

Öğretim üyelerinin büyük bir çoğunluğu (f=7) eğitim fakültelerinde akreditasyon süreciyle ilgili öncelikle kurumun güçlü ve zayıf yönlerini net bir şekilde ortaya koymayı önermişlerdir. Fakülte dekanı KFD1'in düşünceleri şu şekildedir:

Aynı stratejik plan yapar gibi güncel olarak kurumun güçlü ve zayıf yönleri tespit edilmeli. Bu noktada var olan stratejik plandan da faydalandık, toplantılar sonucu ortaya konan güçlü ve zayıf yönleri de ele aldık. Böylece hangi konular üzerinde daha çok gelişme katetmemiz gerektiği ortaya çıktı. Bu, karmaşıklığı da engellemiş oldu (KFD1, 9 Kasım 2019).

Öğretim üyeleri stratejik plan hazırlar gibi planlı bir şekilde güçlü ve zayıf yönlerin belirlenmesi için GZFT analizi yapılmasının süreç açısından faydalı olduğunu belirtmişlerdir. EP3 konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

Gelişme için önce hangi parçanın gelişmesi gerekliliğinin acil olduğu belirlenmeli. İyi olan parça daha da iyi hale getirilebilir. Ancak gelişmesi gereken parça da

aradaki farkı kapatacak şekilde gelişmeli. Böylece kurum bütün olarak başarıyı elde eder. Zayıf yönler her koşulda engel teşkil edebilir. Önce bunları belirleyip odaklanmalıyız (EP3, 9 Kasım 2019).

Bu öneride GZFT analizinin ve stratejik planın önemi ön plana çıkmıştır.

Düzenli Dosyalama Sisteminin Önemi

Öğretim üyelerinin bir kısmı (f=4) eğitim fakültelerinde akreditasyon süreci esnasındaki deneyimlerinde düzenli dosyalama sisteminin önemini belirtmişlerdir. Vakıf üniversitesi eğitim fakültesi dekan yardımcısı süreci şu şekilde ifade etmiştir:

Akreditasyon için başvuru yapmadan önce hazırlıkların başlaması gerekiyor. Her şeyin kanıtlanması gerektiğinden dolayı dosyalama sisteminin olması. Öğretim elemanlarının süreç hakkında sürekli bilgilendirilmesi ve desteklerinin sağlanması önemlidir. Ders izlenceleri, derslerin işleme yöntemleri, öğrencilerin ders kapsamında yaptıkları çalışmalar, sınav kağıtları, sınavların puanlama sistemleri gibi birçok konuda öğretimin kalitesine dair bilgi veriliyor. Bunların her biri düzenli bir şekilde raporlaştırılarak dosyalandı (KDY4, 7 Aralık 2019).

Bir başka katılımcı ise dosyalamanın yanında e-kayıt yöntemlerinden birini seçerek de muhafaza etmenin önemini vurgulamıştır.

Ciddi bir raporlama ve belgelendirme süreci olduğunu söyleyebilirim. Standartlar dahilinde yapılan dosyalamanın yanında mutlaka e-kayıt yapıp muhafaza edilmesini tavsiye ederim. Bazen e-kayıttan belgelere ulaşmak çok daha kolay oluyor. Ayrıca daha güvenli bir kayıt sistemi (EBB2, 10 Kasım 2019).

Tüm katılımcıların standart dosyalamanın yanında kendilerine göre farklı muhafaza yöntemlerini tercih etmişlerdir. Bu bazen kolay kullanmayı sağlarken bazen de güvenli muhafazayı sağlamıştır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışma, eğitim fakültelerinde akreditasyon süreçlerinin değerlendirilmesi amacıyla yürütülmüştür. Bu doğrultuda öğretim üyelerinin süreç ile ilgili deneyim, öneri, yaşadıkları olumlu ve olumsuz süreçleri ve yönlendirmeleri incelenmiştir. Yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda gerek süreci deneyimleyen gerekse deneyimlemek için hazırlanan öğretim üyelerinin düşüncelerinin benzer olduğu görülmüştür. Bulgular doğrultusunda çalışmanın sonuçları üç ana tema altında ortaya konmuştur. Temalar; öğretim üyelerinin akreditasyon sürecinde karşılaştığı sorunlar, öğretim üyelerine göre sürecin olumlu yanları ve öğretim üyelerinin süreçle ilgili öneriler şeklindedir.

Çalışmanın birinci amacı doğrultusunda öğretim üyelerinin akreditasyon sürecinde karşılaştığı sorunlar temasının kodları; ekstra evrak ve iş yükü, fiziksel koşulların uygun olmayışı, herkes tarafından kabul görmemesi, ilk defa deneyimlemenin zorlukları, öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının fazlalığı, öğrenci seçim yolları ve başarısı, insan unsuru ve tek amaç, kaliteli eğitim verildiğinin ispatlanması için hareket edilmesi şeklinde elde edilmiştir. Bulgular doğrultusunda ortaya çıkan sonuçlardan biri, evrak ve dosyalama yükünün fazla olmasıdır. Bu süreçte görevi olup birlikte çalışanlar arasında ise anlaşmazlıklar ve görevleri diğerine yüklemek gibi sonuçların ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Benzer şekilde Ramirez ve Luu (2016), üç Kanada üniversitesinde ABD kurumsal akreditasyonunun benimsenmesi ile ilgili algıları ve deneyimleri araştırmıştır. Çalışmada, akreditasyon taleplerinden kaynaklanan artan iş yükü, akademisyenler ve yöneticiler arasında bir anlaşmazlık kaynağı haline geldiği ifade edilmiştir. Ayrıca Ramirez (2015), Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bölgesel akreditasyon kurumlarının yabancı üniversiteler tanıırken kullandığı yaklaşım ve stratejilerde ortaya çıkan, söylemler arası ilişkileri araştıran sosyodilbilimsel nitel bir çalışmanın bulgularını rapor etmiştir. Çoğu ülke ulusal kalite güvence sistemleri geliştirmiş ve küresel olarak kurumları karşılaştıran uluslararası sıralamalar mevcut olsa da dünya çapında giderek artan sayıda üniversite, Amerikan bölgesel ajansları tarafından tanınmaktadır. Sürekli karşılaştırma ve kültürel eleştirel söylem analizini takiben çalışma kalitesinin denkliği, kapasite geliştirme ve ABD standartlarının uyarlanmasına yönelik isteksizlik konusundaki endişeleri ortaya koymuştur.

Ayrıca araştırmada başlıca öne çıkan sorunlardan biri de eğitim fakültelerine öğrenci kabulünün akredite olmuş kurumlarda farklılık göstermediğidir. Katılımcılara göre akredite olmuş bir eğitim fakültesi, öğrenci seçme kriterlerini kendisi belirleyebilmelidir. Ayrıca katılımcılar genel olarak akredite olan programlarının üniversite tercihi yapan öğrenci ve velileri tarafından çok dikkate alınmadığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak kurum veya programın akredite olmuş olmasının hâlâ tercih sürecinde önemli bir etken olmadığı ortaya konmuştur. Benzer şekilde Andreani ve arkadaşları (2019) yürüttükleri çalışmada, İtalya'daki üniversite öğretim akreditasyon sisteminin sonuçları doğrultusunda gelen öğrencilerin özelliklerinin etkilenip etkilenmediğini tartışarak alana katkıda bulunmayı amaçlamışlardır. Bununla birlikte akreditasyon kurumlarının bağımsızlığı, insan kaynakları, akreditasyon standartları ve kriterleri, kurumların akreditasyon konusundaki farkındalığı ve akreditasyon uygulamasının hızı ile ilgili bazı zorlukların devam ettiği belirtilmiştir. Benzer şekilde Kayan ve Adıgüzel (2017) yaptıkları çalışmada, öğretmen adaylarının eğitim fakültelerine kabulünde herhangi bir standarta tabi tutulmamalarını büyük bir eksiklik olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca eğitim fakültesindeki öğretmen adaylarının

okullara uygulama amaçlı gönderilişi ve öngörülen etkinliklerin yaptırılmasında da sorun ve eksikliklerin olduğu ortaya konmuştur.

Elde edilen bulgular doğrultusunda bir diğer sorun insan unsuru olarak belirtilmiştir. Süreç ile ilgili istek ve heyecanı olan bireylerin başarıyı artırdığı ifade edilmiştir. Benzer şekilde Uçar ve Levent (2017), yürüttükleri çalışma sonucunda akreditasyon sürecinin en kritik noktasının sürece dönük algının ve inancın güçlü tutulması olduğunu ifade etmişlerdir. Bu da öğretim üyelerinin birçoğunun dile getirdiği, akredite onayı sonrası da aynı düzende çalışmaya devam edilmesinin önemi ile örtüşmektedir. Ayrıca insan unsurunun önemini de vurgulamaktadır. Gönüllü insanlar ile çalışmanın önemi özellikle vurgulanmıştır. Sorunlar arasında yer alan bir diğer kod ise fiziksel koşulların uygun olmayışıdır. Donanım, fiziksel ortamlar, derslikler gündeme alındığında öğretim üyelerinin akreditasyon konusunda olumsuz görüşlere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, öğretim elemanlarının çalıştıkları eğitim fakültesinin akreditasyon sürecine tam olarak hazır olmadığını göstermektedir.

Çalışma sonuçlarından bir diğeri ise hâlen tam olarak yükseköğretim kurumlarında özellikle eğitim fakültelerinde akreditasyon sürecine yönelik kalite stratejilerinin etkin bir şekilde kullanılmıyor olmasıdır. Benzer bir konuyu çalışmalarında ele alan Zineldin ve arkadaşları (2011), İstanbul'daki yükseköğretim kurumlarını örneklem olarak seçmişlerdir. Bu çalışmada toplam 1641 tam ve kullanılabilir anket alınmıştır. Sonuç olarak, yükseköğretim kurumları tarafından kalite yönetim süreçlerini ve daha etkili eğitim kalite stratejilerinin gelecekteki yönlerini yaratıcı bir şekilde yeniden tasarlanmasının gerekliliğini ortaya koymuşlardır. Çalışmanın bir diğer sonucuna göre öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının akreditasyon sürecinde bir sorun olarak görülmesidir. Erkuş ve Özdemir (2010), eğitim fakültelerinde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısının fazlalığını ve öğretim elemanlarının ders yükünün oldukça fazla olmasının akreditasyon açısından eksiklik olduğu ifade edilmiştir.

Çalışmanın ikinci amacı doğrultusunda, öğretim üyelerinin uygulamış olduğu veya hâlen uygulamakta oldukları süreçteki olumlu taraflar temasının kodları; içeriğin kalitesi için akreditasyon süreci yürütülebilir, hesap verebilir, öğrenci başarısına odaklanma ve yeni bilgiler öğrenmenin keyfi şeklindedir. Katılımcı görüşleri doğrultusunda akreditasyon onayının alınması bir kurum açısından kaliteli eğitim verdiğinin ispatı olarak çn plana çıkmıştır. Benzer çalışmalara bakıldığında Aktan ve Gencel (2010) yürüttükleri dokümantasyon incelemesine dayanarak akreditasyonun en önemli sonucunun yükseköğretim kurumunun ya da programının ülke içinde ve dışında tanınmasını sağladığını ifade etmişlerdir.

Çalışmanın bir diğer amacı doğrultusunda öğretim üyelerinin süreç ile ilgili önerileri temasında; sürece başlamadan önce deneyimleyen bir kurum ile görüşme hatta

yerinde izleme, gönüllü kişiler ile süreci yürütme, öncelikle kurumun güçlü ve zayıf yanları net bir şekilde ortaya koyma ve düzenli dosyalama sisteminin önemi kodları sonuç olarak elde edilmiştir. Benzer şekilde Ayvaz ve arkadaşları (2016) yaptıkları çalışma sonucu, kalite güvencesi kapsamında yapılan planlama, raporlama, ziyaret gibi faaliyetlerin sistemli bir şekilde kayıt altında tutularak muhafaza edilmesinin süreç ve sürecin devamı için önemli bir unsur olduğunu ortaya koymuşlardır. Araştırmada elde edilen veriler sonucu öğretim üyelerinin deneyimleri içerisinde dosyalama sisteminin önemi vurgulanmıştır. Tüm bunlara ek olarak ise Güney (2019), süreç adına daha fazla başarı elde edilebilmesi için akreditasyon sürecinin yükseköğretimlerde sağlıklı yürüyebilmesi için her üniversitenin kendi bünyesinde “Kalite Güvence Ofisi” açmalarının gerekliliğini savunmuştur. Bu şekilde kurumun kendinin değerlendirmesi ve isteğe bağlı olarak akredite kuruluşları tarafından dış değerlendirmeye tabi tutulması ile yükseköğretimde kalitenin sağlanabileceğini ve arttırılabileceğini ifade etmiştir.

Sonuç olarak akreditasyon sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi; tüm öğretim üyesi, öğrenci, idari personel ve çalışanların süreci benimsemesinin önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca maddi olarak iyi olanaklara sahip olduğu düşünülen vakıf üniversiteleri dâhil olmak üzere çoğu üniversitenin fiziki koşul ve donanım sıkıntısı yaşadıkları net bir şekilde belirtilmiştir. Başarısızlığa neden olan en büyük etkenlerden birinin de işlerin evrak üzerinde kalması, kurumda kültürün tam olarak oluşturulamaması olarak ifade edilmiştir. Bu durumun süreç başındaki heyecanı ve motivasyonu olumsuz etkilediği tespit edilmiştir.

Bu araştırma, 2019-2020 eğitim öğretim yılında İstanbul, Zonguldak ve Eskişehir’de vakıf veya devlet üniversitelerinde yer alan eğitim fakültelerinde görev yapan ve akreditasyon sürecini öncesinde deneyimlemiş veya hâlen deneyimlemekte ve yahut da sürece hazırlık aşamasında olan öğretim üyeleriyle yüz yüze veya görüntülü internet bağlantısı yöntemiyle yapılan görüşme esnasında sorulan sorular ile sınırlıdır. Tüm katılımcılar gönüllülük esasına göre katılmıştır. Elde edilen sonuçlar ulaşılabilecek duruma göre belirlenen öğretim üyelerinden elde edilen veriler ile sınırlıdır. Görüşmelerin bir kısmında hedef diye anlatılanların aslında niyet aşamasında olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle iyi bir plan oluşturma tekniği için yol haritası şeklinde öğretim üyelerine destek verilmesi, süreci hızlandırıp verimli hale getirebilir.

Elde edilen bulgulara dayalı olarak tüm paydaşlara akreditasyon süreci ile ilgili seminer ve bilgilendirme toplantılarının düzenlenmesi, sürecin daha kolay ve sıkıntısız yürütülmesini sağlayabilir. Tüm sürecin fiilen uygulamaya konularak yürütülmesi, evrak üzerinde kalmaması, heyecan ve motivasyonun süreç boyunca ve devamında istenilen düzeyde olmasını sağlayabilir. Ayrıca görüşülen öğretim üyelerinin genel

olarak sorun şeklinde gördüğü, ders yüklerinin ağır olması, öğrenci sayısının fazlalığı, fiziksel ortamların yetersizliği, donanım ve materyal eksikliği gibi gerekli hususların iyileştirilmesi, akreditasyon sürecine daha olumlu bakılmasını sağlayabilir. Her kurumun kendi özellikleri çerçevesinde etkili akreditasyon süreci stratejilerini oluşturmalarının önemi ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda kurumların öncelikle güçlü ve zayıf yanlarını ele alarak stratejilerini ve yol haritalarını oluşturmaları süreci daha etkili ve verimli hale getirebilecektir.

A Qualitative Research on Accreditation Experiences in Education Faculties

Yusuf Alpaydın
Meral Topal

Introduction

Accreditation is a system that ensures the services being offered to the general public are being offered at set standards. With the variety of services increasing day by day within the framework of technology and innovations, assuring the quality of these services has become inevitable (Aktan & Gencel, 2010; Hou, 2012). Accreditation in higher education in this study means the status of an institution or program being applied in terms of meeting the standards as determined at the national or international level (Atatekin & Dulupçu, 2018; Bakioğlu & Ülker, 2015; Özer, 2012). Quality assurance practices have a widespread effect not only for institutions, organizations, and services that provide financial gain but also for many other types of services (Aktan & Gencel, 2010). Currently, the accreditation process has gained importance as higher education services gradually transform into private property through the effect of globalization.

The global interest in quality and accreditation in higher education continues to grow. This involves the internationalization of higher education, the stakeholders anticipation of accountability, international rankings, and the parents and students who want to ensure that a diploma equals employment. Dickenson (2006) expressed accreditation in higher education as a tool of academic transparency and accountability. Receiving accreditation is mandatory for improving quality, especially for universities and individual programs in European countries (Staub, 2019).

@ Assoc. Prof., Marmara University, yusuf.alpaydin@marmara.edu.tr
Ph.D. Student, Marmara University, meraltpl@gmail.com

id <https://orcid.org/0000-0001-8263-8793>
<https://orcid.org/0000-0002-9642-0602>

© İlimi Etüdler Derneği
DOI: 10.12658/M0657
insan & toplum, 2021.
insanvetoplum.org

Received: 06.05.2021
Revision: 06.08.2021
Accepted: 19.11.2021
Online First: 31.12.2021

In addition, international higher education has increased significantly in global times and has led to the increased mobility of students, academic staff, programs, institutions, and professionals. Therefore, ensuring that the quality of academic programs simultaneously meet local and international standards has become a major challenge for many countries. The perceptions, thoughts, and experiences of faculty members regarding the accreditation process and the stages in education faculties have gained importance. This study is thought to provide benefits such as raising awareness about the accreditation process in both higher education and education faculties, revealing the situations faculty members have observed and experienced on the subject, guiding future studies, reaching more masses about the process, and expressing the details for implementing the process. This study investigates faculty members' views about the planning and implementation of the accreditation process in education faculties. Portions have been taken from faculty members' opinions, practices, and experiences within the scope of the study, and answers to the following questions have been sought within the framework of the research:

1) What are the problems encountered in the accreditation processes in education faculties according to the faculty members?

2) What positive aspects are found within the framework of the accreditation process according to the faculty members and the process they have applied/are still applying?

3) What are the faculty members' experiences regarding the accreditation process and what suggestions do they have regarding these experiences?

Method

This study has been carried out in line with the phenomenological design, a qualitative research method. The phenomenological design aims to investigate a phenomenon people are generally aware of and that is not completely foreign but is not able to be fully or deeply comprehended (Yıldırım & Şimşek, 2018). These can involve occurrences, situations, events, concepts, and experiences. According to Creswell (2017), if a researcher examines a limited situation in depth using multiple data collection tools such as observations, interviews, and documents, they are no longer adhering to phenomenology but are instead conducting a case study. The subject examined in the current study are the perceptions, attitudes, and experiences of faculty members on the accreditation processes in higher education and accreditation in education faculties.

The study group of the research was determined through the purposeful sampling method used in explaining facts and events. The institutions and individuals have been determined in accordance with criterion sampling, a purposeful sampling method. Criterion sampling uses previously prepared criteria or a list of criteria (Yıldırım & Şimşek, 2018). The criteria in this study have been determined as follows: the faculty members must have knowledge about accreditation and quality assurance in higher education, must have practiced in their faculties or worked their because they'd planned to. Of the 12 faculty members interviewed, seven work in state or private universities in Istanbul, two work in universities in Zonguldak, and three work in Eskişehir. The working group consists of one faculty dean, one vice dean, three department heads, and seven faculty members. Abbreviations have been used with respect to the participants' roles and genders in adherence with the principle of confidentiality regarding participant identity.

During the data collection process, faculty members working in state or private universities who are knowledgeable about accreditation and quality assurance were interviewed. While the faculty member working in Eskişehir was interviewed on the Internet, face-to-face interviews were held with the faculty members working in Zonguldak during an education management congress. Faculty members working in the city of Istanbul were visited at their universities and an interview environment was created. The face-to-face interviews were conducted using the semi-structured interview form the researchers prepared.

Effort was made to increase the validity and reliability of this study and to ensure the accuracy and consistency of the study findings. While diversification was not used during the data collection process, a conceptual framework was created as a result of the literature review for the study's credibility, with a semi-structured interview form being prepared in this direction. During the interviews, the participants signed a form acknowledging that the data would only be used for scientific purposes and would remain confidential so as to empower the participants to reflect their real situation. The research model, data collection and analysis processes, and study group have been explained in detail in order to ensure the study's transferability. The findings obtained as a result of the interviews have been given directly without interpretation in an effort to increase consistency. Both researchers encoded the collected data separately and then compared their results. The consistency ratio Kohen kappa value for the researcher agreement was calculated as 0.83. In addition, whether the themes have meaningful integrity between them or not was evaluated, and consistent findings were achieved.

The data obtained as a result of the participants' answers to the open-ended face-to-face interviews were analyzed and interpreted by using content analysis, a qualitative data analysis method that attempts to reveal facts that may be hidden in the data. Basically, the process is to gather similar data under the framework of themes, thus making a layout readers can understand. Content analysis involves the stages of coding the data, finding the themes, organizing the codes and themes, and defining and interpreting the findings (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Measures

This study was conducted to investigate the perceptions, practices, and experiences of faculty members regarding the accreditation process in education faculties and has determined three sub-themes for the analysis as a result of analyzing their answers. These themes are the problems faculty members face regarding the accreditation process, the positive aspects of the process faculty members have experienced or are still applying, and academicians' suggestions about the process.

As for the problems faculty members faced regarding the accreditation process in higher education and education faculties, they expressed the following views: extra paperwork and greater workload, unsuitable physical conditions, not acceptable for everyone, the challenges experiencing it for the first time, the high number of students per faculty member, the ways students are selected and succeed, the human element, and the only goal being for proof of a quality education.

The faculty members have the following opinions regarding the positive aspects in the process they have applied or are currently applying are: the accreditation process can be carried out for the quality of content, its accountability, the focus on student success, and the pleasure of learning new information.

The faculty members were determined to have the following opinions regarding the process: should meet with an institution that had undergone accreditation before starting the process, conducting the process with volunteers, clearly reveal the strengths and weaknesses of the institution first as well as the importance of a uniform filing system.

Findings and Discussion

One of the results to emerge in line with the findings is the high amount of paperwork and filing burden. Consequences were stated to occur in this process such as disagreements between co-workers who had one duty but had assigned it to the

other. Similarly, Ramirez and Luu (2016) investigated perceptions and experiences with the adoption of the US institutional accreditation standards at three Canadian universities. Their study stated the increased workload arising from accreditation requests to have become a source of conflict between academicians and administrators.

One of the main problems in the study is also that student admission to education faculties does not differ between accredited institutions. According to the participants, an accredited faculty of education should be able to determine the criteria for selecting students. In addition, the participants stated that their accredited programs are generally not taken into consideration by the students or their parents who make their university choices. As a result, the accreditation of an institution or program is revealed to still be an unimportant factor in the selection process. Similarly, Andreani et al.'s (2019) study aimed to contribute to this topic by discussing whether the characteristics of the students had an effect in parallel with the results of the university education accreditation system in Italy.

In line with the obtained findings obtained, another problem has been stated to be the human element. Individuals who desire and are excited about the process are stated to have greater success. Similarly, Uçar and Levent (2017) stated as a result of their study that the most critical point of the accreditation process is the necessity to constantly keep strong perceptions and beliefs toward the process. This overlaps with the importance of continuing to work in the same order after accreditation approval, which many of the faculty members mentioned, and also emphasizes the importance of the human factor. The importance of working with volunteers in particular has also been emphasized.

The results from the second purpose of the study (i.e., the codes for the theme of positive aspects in the process faculty members have applied or are currently applying) involve the ability to carry out the accreditation process for the quality of the content, accountability, and focus on student success, as well as the arbitrariness of learning new information. In line with the participants' opinions, obtaining accreditation approval proves an institution provides quality education. When looking at similar studies, Aktan and Gencil (2010) stated the most important result of accreditation to be the recognition of the higher education institution or program within and outside the country, based on their documentation review.

Another goal of the study involves the results for the theme of faculty members' proposals about the process, which are to meet with an institution that has undergone this experience before starting the process, conducting the process with volunteers, clearly reveal the strengths and weaknesses of the institution first, and the importance of a uniform filing system. Ayvaz et al. (2016) similarly

revealed the systematic recording and retention of activities such as plans, reports, and visits within the scope of quality assurance to be an important element for the process and its continuation. As a result of the data obtained in the research, the importance of a uniform filing system was particularly emphasized within faculty members' experiences.

Kaynakça | References

- Aktan, C. C. & Gencil, U. (2010). Yükseköğretimde akreditasyon. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 137-155.
- Andreani, M., Russo, D., Salini, S. & Turri, M. (2019). Shadows over accreditation in higher education: Some quantitative evidence. *High Education*, 2(2), 13-27.
- Atatekin, E. & Dulupçu, M. A. (2018). Kalitede yeni bir sayfa mı yoksa eskilerin tekrarı mı? Bazı devlet üniversitelerinin kurumsal iç değerlendirme raporlarının eğitim perspektifi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 14-24.
- Ayvaz, B., Kuşakçı, A. O. & Borat, O. (2016). Kalite güvencesi ve akreditasyon süreçleri. *Yeni Türkiye*, 8(8), 1-8.
- Bakioğlu, A. & Ülker, N. (2015). *Üniversitede akreditasyon*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Belenli, İ., Günay, D., Öztemel, E., Demir, A., Sivrikaya-Şerifoğlu, F., Elmas, M., Eryiğit, R., Aydın, O. & Kılıç, M. (2011). Türkiye yükseköğretim kurumları için kalite güvence oluşumu üzerine bir model önerisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 128-133.
- Borat, O. (2011). *Türkiye yeterlilikler çerçevesi hazırlama çalışmaları* (15 Haziran 2011). MYK.
- Can, A. V. (2019). *Yükseköğretimde kalite akreditasyon inovasyon*. UNEC.
- Creswell, J. W. (2017). *Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. H. Ekşi (Çev. Ed.). EDAM.
- Crosier, D., Horvath, A., Kerpanova, V., Kocanova, D., Parveva, T., Dalferth, S., Orr, D., Mejer, L., Reis, F. & Rauhvargers, A. (2012). *The European higher education area in 2012: Bologna process implementation report*. Education, Audiovisual and Culture Executive Agency.
- Dey, N. (2011). Quality assurance and accreditation in higher education: India vis-a-vis European countries. *European Journal of Higher Education*, 1(2-3), 274-287.
- Dickeson, R. C. (2006). *The need for accreditation reform, the secretary of education's commission on the future of higher education*. Harper & Brothers.
- Erkuş, L. & Özdemir, S. M. (2010). Eğitim fakültelerinin akreditasyon sürecine hazır olma durumuna ilişkin öğretim elemanlarının görüşlerinin değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(38), 118-133.
- Güney, A. (2019). Kalite yönetimi çerçevesinde yükseköğretimde akreditasyon süreci. *Turkish Studies*, 14(2), 401-412.
- Hacıfazhoğlu, Ö. (2010). Yükseköğretimde lider olarak göreve uyum sağlama süreci: Türkiye ve Amerika'dan kadın liderlerin deneyimleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(4), 2221-2273.

- Hanh, N. D. (2019). Review some issues of quality assurance, quality accreditation for higher education institutions and reality of Vietnam. *American Journal of Educational Research*, 7(7), 524-529.
- Hou, A. Y. (2012). Mutual recognition of quality assurance decisions on higher education institutions in three regions: A lesson for Asia. *High Education*, 64, 911-926.
- Işık, S. & Beykoz, S. Y. (2018). Türk yükseköğretiminde yeni bir arayış: Kalite güvence sistemi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(3), 7-22.
- Johnson, D. M. (2018). Accreditation: How it works and is it working? D. M. Johnson (Ed.). *The uncertain future of American Public higher education* içinde (ss. 175-191). Palgrave Macmillan, Cham.
- Kayan, M. F. & Adıgüzel, A. (2017). Türkiye’de öğretmen eğitimi program standartları ve akreditasyonuna ilişkin ulusal düzeyde yapılan çalışma sonuçlarının incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 62, 85-102.
- Mandavkar, P. (2019). Reform process in higher education and need of assessment and accreditation. *Research Journal of India*, 6(2), 1-4.
- Neelaveni, C. ve Manimaran, S. (2015). A study on students’ satisfaction based on quality standards of accreditation in higher education. *Educational Research and Reviews*, 10(3), 282-289.
- Nguyen, H. C., Evers, C. & Marshall, S. (2017). Accreditation of Viet Nam’s higher education: Achievements and challenges after a dozen years of development. *Quality Assurance in Education*, 25(4), 475-488.
- Oh, Y. J. (2017). A study on quality assurance in higher education focused on accreditation. *Journal of Educational Administration and Policy*, 2(1), 47-61.
- Özer, M., Gür, B. S. & Küçükcan, T. (2011). Kalite güvencesi: Türkiye yükseköğretimi için stratejik tercihler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(2), 59-65.
- Özer, M. (2012). Türkiye’de yükseköğretimin yeniden yapılandırılması ve kalite güvence sistemi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2, 18-21.
- Özgüzel, S. (2016). Yükseköğretimde standardizasyon ve akreditasyon; Çok kültürlü toplumlu Hollanda örneği. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 17-25.
- Pham, H. T. & Nguyen, C. H. (2019). History of quality assurance in Vietnamese higher education. *Quality Assurance in Vietnamese Higher Education*, 2, 59-80.
- Pham, H. T., Nguyen, T. Q. ve Nguyen, C. H. (2019). Drivers of Vietnamese higher education quality assurance. *Quality Assurance in Vietnamese Higher Education*, 6, 121-136.
- Ramirez, G. B. (2015). Translating quality in higher education: US approaches to accreditation of institutions from around the world. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 40(7), 943-957.
- Ramirez, G. B. & Luu, D. H. (2016). A qualitative exploration of motivations and challenges for implementing US accreditation in three Canadian universities. *Journal Studies in Higher Education*, 43(6), 989-1001.
- Staub, D. (2019). Another accreditation? What’s the point?’ Effective planning and implementation for specialised accreditation. *Journal Quality in Higher Education*, 25(2), 171-190.
- Stura, I., Gentile, T., Migliaretti, G. & Vesce, E. (2019). Accreditation in higher education: Does disciplinary matter? *Studies in Educational Evaluation*, 63, 41-47.

- Süngü, H. & Bayrakcı, M. (2010). Bologna süreci sonrası yükseköğretimde akreditasyon çalışmaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(4), 895-912.
- Tastimur, C., Karaköse, M. & Akin, E. (2016). Improvement of relative accreditation methods based on data mining and artificial intelligence for higher education. *2016 15th International Conference on Information Technology Based Higher Education and Training*, 8-10 Kasım, İstanbul.
- Taşkıran, A. (2017). Dijital çağda yükseköğretim. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 96-109.
- Tezsürücü, D. & Aybarç-Bursalıoğlu, S. (2013). Yükseköğretimde değişim: Kalite arayışları. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 97-108.
- Tsou, C. (2019). *Quality assurance in higher education: A critical review of the literature*. Conestoga College.
- Uçar, E. M. & Levent, F. (2017). Yükseköğretimde uluslararası akreditasyon deneyimi: Bir vakıf üniversitesi yabancı diller hazırlık okulu örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 131-147.
- Vural-Yılmaz, D. & Tütünsatar, A. (2017). Bologna Process, Europeanization and Turkish Higher Education: A research from the field. *Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 42, 227-246.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.
- Yüksek Kalite Kurulu. (2016). *Program akreditasyonu nedir?* <https://yokak.gov.tr> adresinden 19.02.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Yüksek Öğretim Kurulu. (2016). *Akreditasyon*. <http://www.yok.gov.tr> adresinden 19.02.2021 tarihinde erişilmiştir.
- Zahavi, H. & Friedman, Y. (2019). The Bologna process: An international higher education regime. *European Journal of Higher Education*, 9(1), 23-39.
- Zgaga, P. (2019). The Bologna process in a global setting: twenty years later. *Innovation: The European Journal of Social Science Research*, 32(4), 450-464.
- Zineldin, M., Camgöz-Akdağ, H. & Vasicheva, V. (2011). Assessing quality in higher education: New criteria for evaluating students' satisfaction. *Quality in Higher Education*, 17(2), 231-243.